פרו בה ביתנא · שורין בו פשתן בחול ואית דגרסי בונתא כוסמין: **פרו** · שורין: **שהקרו עליה דברים** · כשעלו מן הגולה הוצרכו לה כדלקמן וכימנו והתירוה ובטלו תקנת השבות ממנה למלאות הימנה בגלגל ולא התירו אלא אותה לבדה, הקרו=לשון קריאה (ע"י מקרה) שהביאו (א)(בה) ראיות לדבריהם שיש בהן כח לעקור שבות מפני דוחקן: **מאי זו בלבד** · היאך יקראו לשאר בורות 'בור הקר' הרי לא הוקרו דברים אלא על זו ומדקתני "בור הקר" פשיטא דההוא לחודיה קשרי: **אלא אמר רב נחמן בר יצחק** · ע"י שמים חיים היתה קרי ליה בור הקר=לשון מקור כמו "כהקיר ביר מימיה" כמו שמעין מקור (מימיה) הנובע מתחדש והולך ומוסיף תמיד כך הקרה רעתה: **ביר** · כמו באר: **נביאים שביניהם** · חגי זכריה ומלאכי: **מנהג אבותיהם** · באותו הבור:

מתני' כהן מוציאו בהמיינו · בשבת ולא חיים לטלטול דאין שבות במקדש. "בהמיינו"=באבנטו ואף על גב דמטמי ליה לאבנט שהוא קדוש הכי עדיף שלא לשהות את הטומאה בעזרה ולחזור אחר 'צבת של עץ' שהיא פשוטי כלי עץ שאינה מקבלת טומאה, ובידיו לא נגע בה דלא ניטמי כהן גופיה הלכך בהמייט אוחזו דלא נגע ביה, ושרץ אינו מטמא במשא, והאבנט שמיטמא בשרץ אינו מטמא הכהן האוחזו דהוה ליה אבנט=ראשון לטומאה והלכה רווחת היא בכל הש"ס שאין אדם וכלים מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה בלבד וגם במקרא לא מצינו טומאה לכלים ולאדם אלא מן השרץ והנבלה וביוצא בהן שהוא אב הטומאה אבל ראשון לטומאה מטמא אוכלין ומשקין כדכתיב (ויקרא יא) וכל כלי חרש אשר יפול מהם וגו' דהוה ליה כלי חרס ראשון לטומאה מכיון שנפלה שרץ באוירו ואף על פי שלא נגע והכלי חוזר ומטמא מה שבתוכו יכול אם (ב) כלים היו בתוכו יטמאו מחמת כלי ראשון? תלמוד לומר כל אשר בתוכו יטמא וסמיך ליה מכל האוכל אשר יאכל אוכלין ומשקין מקבלין טומאה מחמת הכלי ואין כלי אחר מיטמא מחמתו בשלהי הכל שוחטין: **בצבת של עץ** · שהיא פשוטי כלי עץ: **שלא לרבות את הטומאה** · לטמא האבנט ונוח לו להשהותו שם ולחזור אחרי הצבת מלרבות הטומאה: **מהיכן מוציאין אותו** · בשבת: **מן ההיכל ומן האולם** · אבל בעזרה אם נמצא שם מכסהו בסיר ומניחו עד שתחשך: **כל מקום שחייבין על זדונו כרת** · אם יכנס לו בטומאה דהיינו כולה עזרה: **ושאר כל המקומות** · למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: לבן ננס כולה עזרה לרבי עקיבא לשכות: **כופין עליו פסכתר** · סיר של נחשת לכסותו עד שתחשך למוצ"ש · סירותיו מתרגמינן פסכתרוותיה (שמות כז): **ר"ש אומר** · מפרש בגמרא היכא קאי: **משלך נתנו לך** · כדמפרש בגמרא:

גמ' המכניס טמא שרץ · כלי שנטמא בשרץ: **חייב** · חטאת בשוגג[א] וכרת על זדונו משום כי את מקדש ה' טמא (במדבר יט): **מזכר עד נקבה תשלחו** · במקדש קאי כדכתיב בסיפיה 'ולא יטמאו את מחניהם אשר אני שוכן בתוכם" דומיא 'דזכר ונקבה'=אדם שיש לו טהרה בטבילה: **פרט לכלי חרס** · טמא שאם הכניסו למקדש פטור: **דאין לו טהרה** · *דכתיב (ויקרא יא) ואותו תשבורו שאין לו טהרה אלא בשבירתו: **לא** · לעולם אימא לך המכניס שרץ חייב וטעמא דכלי חרס משום שאינו ראוי למדרס ולהיותו אב הטומאה (מי שנעשה אב הטומאה) דבעינן 'דומיא דזכר ונקבה'=פעמים שהוא אב הטומאה כגון זב וזבה וטמא מת וכן הכלים נמי הואיל וראוין ליעשות אב הטומאה כגון זכר ונקבה כגון כלי שהוא ראוי למדרס ולמושב הזב הוי אב הטומאה ע"י מדרס של זב ומטמאין אדם וכלים כדכתיב (ויקרא טו) והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא המכניסן למקדש אפילו כשהן ראשונים כגון שנטמאו במגע הזב או נגעו במדרס הזב או בשאר אבות הטומאה חייב, יצא כלי חרס שאינו נעשה אב הטומאה שאין לך כלי נעשה אב הטומאה לטמא אדם או כלי אלא מדרס הזב כדפרישית לעיל או מגע המת, דמת=אבי אבות הטומאה כדכתיב 'בזאת חקת' בכלי או באדם שנגע במת 'וכל אשר יגע' בו הטמא יטמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב" פי' נפש הנוגעת בו בטמא זה שנטמא במת תטמא עד הערב והא לא מצית למימר דהאי "והנפש הנוגעת" בנוגע במת עצמו קאמר דא"כ טומאת שבעה איכא אלמא טמא מת אב הטומאה משוי ליה קרא לטמא אדם הלכך כלי חרס אינו נעשה אב הטומאה כלל דלמדרס לא חזי משום דנסדק ותניא בהדיא בפרק רבי עקיבא במסכת שבת (דף פד.) מדרס כלי חרס טהור וע"י מגע נמי לא הוי אב הטומאה דכתיב לעיל מההוא קרא וחטאו ביום השלישי וגו' וכל אשר יגע בו הטמא וגו' כל היכא דקרינן ביה וחטאו דיש לו טהרה בטבילה קרינן ביה 'והנפש הנוגעת תטמא' וכל היכא דלא קרינן ביה 'וחטאו' לא קרינן ביה 'והנפש הנוגעת': **מאן דאמר שלא לשהות קסבר** · שרץ טעון שילוח מדאורייתא הלכך לא מידחי מקמי רבוי הטומאה דאבנט: המכניס שרץ גרסינן: **שהויי** (ג) **עדיף** · מאפושי טומאה דהא אבנט נמי מידי דקדש הוא: **מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר מעזרה לא** · מפקינן ליה בשבת: **קסבר המכניס שרץ למקדש פטור** · דלא בעינן שילוח מדאורייתא הלכך לא מדחיא שבות מקמיה, ומהיכל ומאולם הוא דמפקינן ליה, דמשום כבוד שכינה לא העמידו חכמים דבריהם:

אמר

תרו בה ביתנא, אסר להו: ומבאר הקר: ① מאי באר הקר אמר שמואל בור שהקרו עליה דברים והתירוה מיתיבי לא כל הבורות הקרות התירו אלא זו בלבד ואי אמרת שהקרו דברים עליה ② מאי זו בלבד אלא אמר רב נחמן בר יצחק באר מים חיים שנאמר °כהקיר ביר מימיה וגו' גופא לא כל הבורות הקרות התירו אלא זו בלבד, וכשעלו בני הגולה חנו עליה ונביאים שביניהן התירו להן ולא נביאים שביניהן אלא מנהג אבותם בידיהם:

מתני' שרץ ~~שנמצא במקדש~~ כהן מוציאו בהמיינו שלא לשהות את הטומאה דברי רבי יוחנן בן ברוקה, רבי יהודה אומר אבצבת של עץ שלא לרבות את הטומאה. ~~מהיכן מוציאין~~ אותו? מן ההיכל, ומן האולם, ומבין האולם ולמזבח דברי ר"ש בן ננס רבי עקיבא אומר בכל מקום שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת משם מוציאין אותו; *ושאר כל המקומות כופין עליו *פסכתר. רבי שמעון אומר מקום שהתירו לך חכמים, משלך נתנו לך, שלא התירו לך אלא משום שבות:

גמ' אמר רב טבי בר קיסנא אמר שמואל המכניס טמא שרץ למקדש חייב, *שרץ עצמו פטור, מאי טעמא אמר קרא °מזכר ועד נקבה תשלחו מי שיש לו טהרה במקוה יצא שרץ שאין לו טהרה, לימא מסייע ליה מזכר עד נקבה תשלחו *פרט לכלי חרש דברי רבי יוסי הגלילי מאי טעמא לאו משום *) גדלית ליה טהרה במקוה? לא, מי שנעשה אב הטומאה יצא דכלי חרס שאינו נעשה אב הטומאה, לימא כתנאי שרץ ~~שנמצא במקדש~~ כהן מוציאו בהמיינו שלא לשהות את הטומאה דברי רבי יוחנן בן ברוקה רבי יהודה אומר בצבת של עץ מוציאו שלא לרבות את הטומאה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר שלא לשהות קסבר המכניס שרץ למקדש חייב ומאן דאמר שלא לרבות קסבר המכניס שרץ למקדש פטור? לא, דכולי עלמא חייב, והכא בהא קא מיפלגי מר סבר שהויי טומאה עדיף ומר סבר אפושי טומאה עדיף אלא בהני תנאי דתנן ~~מהיכן מוציאין~~ אותו כו' מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר מעזרה לא קסבר המכניס שרץ למקדש פטור ומאן דאמר מכולה עזרה קסבר חייב

אמר

יצא כלי חרס שאין נעשה אב הטומאה · פירש בקונטרס דלמדרס לא חזי וגבי טומאת מת כתיב (במדבר יט) וחטאו ביום השביעי וכלי חרס לאו בר חיטוי הוא דכתיב (ויקרא יא) ואותו תשבורו:

לא דכולי עלמא חייב · ושמואל דאמר פטור אית ליה דתנאי היא וסבירא ליה כמ"ד פטור ור"ח גרס דכולי עלמא פטור וקשיא לפי' דמאי טעמא דמאן דאמר בהמייט הא בהמייט איכא איסורא דאורייתא להשהותו במקדש דהא אית ליה טהרה במקוה ובשרץ ליכא איסורא דאורייתא דלית ליה. טהרה במקוה לכך נראה גירסת הקונטרס עיקר:

אמר

עד א ב מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הלכה כ :

עה ג מיי' פ"א מהל' מקואות הלכה ג :

עו ד מיי' פ"ה מהל' טומאת מת הל' ו :

עז ה מיי' פ"ג מהל' ביאת מקדש הל' טז:

רבינו חננאל

זה משמר כדרכו הולך ובלבד שלא יספק ולא יספח ולא ירקד כדרך שעושה בחול אמאי קאסר להו משום דאולודי קלא אסיר · ופירק רב אחא בר יעקב אליבא דרבה לא אסרו משום אולודי קלא אלא גזירה שמא יטול צרור ויזרוק עליהן ואלא הא דאמר רב יהודה משמיה דרב נשים משחקות באגוזים אסור להו דאולודי קלא אסיר ופריק לא *) אלא משום דמשתמע קלא דאגוזים כי זמומי ואלא הא דאמר רב יהודה אמר שמואל נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא ופריק התם משום דלמא אתי לאשוויי גומות וכיון שמשחקות ומושכות התפוחים בארץ גזירה שמא כשהן מושכות התפוחים אצלן יש נקב בקרקע ומתמלא · ת"ש ממלאין מים מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת · במקדש אין במדינה לא · מ"ט לאו משום דאולודי קלא בשבת אסור · ופריק לא גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו ואע"ג דשני רבה כל הני תיובתא דמקשי עליה אשינויי לא סמכינן ולא דחינן לשמועה דעולא אמימר שרא למימלא בגילגלא במחוזא אמר טעמא מאי אסרו במדינה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה ולא חורבה איכא כיון דחזוא דקא תרו כיתני פי' ממלאין מים ושורין מים לעשות ממנו כנדי [אסר להו] · וממלאין מים מבור הקר ביום טוב מאי בור הקר אמר רב יהודה אמר שמואל בור שהקרו עליה נביאים והתירוה ונדחו דבריו ופירש רב נחמן בור מים חיים כדכתיב כהקיר ביר מימיה כן הקרה רעתה גופא לא כל בורות חקירות התירו אלא זו בלבד וכשעלו בני הגולה חנו עליה והתירוה ולא נביאים שביניהם התירו להן אלא מנהג אבותיהם בידיהם: ירושלמי לא כל בורות הקירות התירוהו שיהו ממלאין מהן בגלגל אלא אותה הבאר שחנו עליה בלבד: מתני' שרץ שנמצא במקדש כהן מוציאו בהמיינו שלא לשהות את הטומאה דברי ר' יוחנן בן ברוקה ר' יהודה אומר בצבת של עץ שלא לרבות הטומאה' אמר רב טבי בר קיסנא אמר שמואל המכניס טמא שרץ במקדש חייב שרץ עצמו פטור שנאמר מזכר ועד נקבה תשלחו · פרט לכלי חרס דברי ר' יוסי הגלילי · מ"ט פטר לאו משום דלית טהרה לכלי חרס במקוה ודחינן לא טעמא דר' יוסי הגלילי מי שנעשה אב הטומאה יצא כלי חרס שאינו עושה אב הטומאה אבל השרץ הנה הוא אב הטומאה · נימא שמואל אמרה לשמעתיה כתנאי דתנן שרץ שנמצא במקדש כהן מוציאו בהמיינו כו' · מאי לאו בהא קמיפלגי ר' יוחנן בן ברוקה דחייש לשהייה קסבר המכניס שרץ במקדש חייב · ור' יהודה דחייש לטומאת המיינו וא' שלא לרבות את הטומאה קסבר המכניס שרץ במקדש פטור ודחינן לא כ"ע כשמואל דאמר פטור והכא בהא

בהא

*) עי' בתוס' לעיל עמוד א' מש"כ בשם רבינו .

תורה אור

ירמיה ו

במדבר ה

רש"ל מ"ז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שהקרו וכו' לשון קריאה שהביאו ראיות כצ"ל ותיבת על ידי מקרה ותיבת בה נמחק: (ב) ד"ה כהן וכו' יכול אם היו כלים בתוכו: (ג) ד"ה שהויי טומאה עדיף :

ס"א הם התירו

תמיד לג:

[גי' הערוך פסקתר ומביא ראיה מן התרגום ע"ש]

* [עי' תוס' סוטה כ: ד"ה לא ותוספות מנחות לה: ד"ה אין ותוס' נדה כת: ד"ה פרט]

*) [שבת פד.]

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה חייב חטאת בשוגג כו' · נ"ב הוא ע"ם דבהדיא אמרי' בתורת כהנים (פ' א"מ) דאינו אלא [חייב מלקות] בארבעים והביאו רש"י בעצמו (שם יז טז) וכ"כ הרמב"ם (בפ"ג מהלכות ביאת המקדש) וכ"ה בירושל' [נזיר פרק כ"ג] :

[עיין פרש"י שבת פד. ד"ה לאפוקי]

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חייב חטאת בשוגג · עיין תו"ס רפ"ד דנדה ד"ה ואין חייבין :

נושא
מהו באר הקר

נושא/מבנה
הוצאות טרף מן המקדש בשבת
1. איך מוציאין ◇
2. מאיפה מוציאין
(הערה: בגמ' ג"כ מופיעים ◇
וזה כדי לקשר הביטויים למש')

נושא
הכנסת טומאה למקדש

מבנה △
ב' נסיונות להעמיד דינו של ר' טבי בר קיסנא "שאין איסור בהכנסת טרף עצמו לעזרה" כמח' תנאים

רב נסים גאון

ממאי דהאי בזק מידי דמיבדרי הוא: ר' עקיבא אומר ממקום שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת משם מוציאין אותו · בתחילת משנת טהרות (כלים פרק א מ"ח) שנינו עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כיפורים נכנס לשם וחייבין עליה חטאת ובתוספ' (שם) כל הטמאין שנכנסו משערי ניקנור ולפנים אפי' מחוסרי כפרה חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת ואין צריך לומר טבולי יום ושאר כל הטמאים ותניא (שם) משערי ניקנור ולפנים מחנה שכינה והן הן קלעים שבמדבר: יצא כלי חרס שאין נעשה אב הטומאה' עיקרה מדכתיב (ויקרא יא) וכל כלי חרש אשר יפול מהם מכל האוכל הרי נתברר מאלו המקראות שכלי חרס אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין בלבד מכלל שאינו נעשה אב הטומאה לפי שאב הטומאה מטמא אדם וכלים ולא מצינו כלי חרס שמטמא לא אדם ולא כלים מיכן ראייה שאינו נעשה אב הטומאה כלל והמעלה שלו אינה אלא כמעלת ולד הטומאה שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין בלבד כדאמרינן בתחילת נזיקין (ב"ק דף ב) ותניא בתורת כהנים יכול אף הכלים יהו מטמאין מאויר כלי חרס ת"ל אוכל אוכלין מטמאין באויר כלי חרס ואין הכלים מטמאין באויר כלי חרס ובפרק אור לארבעה עשר (פסחים דף כ) אמרינן תני תנא קמיה דרב ששת שרץ מטמא את המשקין ומשקין מטמאין את הכלי וכלי מטמא את האוכלין ואוכלין את המשקין למדנו ג' טמאות בשרץ א"ל הני ד' הויין [נון] משקין דרישא נתברר מכל אלו הדברים כי השרץ מטמא הכלי והכלי את האוכלין והאוכלין את המשקין (חדא) [ומיהו] מדרבנן משקין נמי מטמאין כלי חרס כדאיתא בת"כ וכבר פירשנוה בפרק אלו דברים דברכות ואמרינן עלה [בפסחים שם] אמר ליה רב אדא בר אהבה לרבא וליחוי האי תנורא כמאן דמלי טומאה ותיהוי פת ראשונה אמר ליה לא אמרינן כמאן דמלי טומאה דתניא יכול כו' והאי ברייתא שכבר הזכרנוה זהו עיקר דאין כלי חרס נעשה אב הטומאה ואיתא בתורת כהנים נפש אשר תגע בכל דבר טמא ר' עקיבא אומר יכול אפילו באוכלין ומשקין ובכלי חרס יהא חייב ת"ל בבהמה מה בהמה מיוחדת שהיא אב הטומאה יצאו אלו שאינן אב הטומאה לטמא ובגמרא דאור לארבעה עשר דבני מערבא (הלכה ז) גרסי הוא טמא אינו נעשה לטמא

זעיקר